

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Erőforrás-hatékony Európa – Az Európa 2020 stratégia keretébe illeszkedő kiemelt kezdeményezés

(COM(2011) 21 végleges)

(2011/C 376/18)

Előadó: **Lutz RIBBE**

2011. január 26-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Erőforrás-hatékony Európa – Az Európa 2020 stratégia keretébe illeszkedő kiemelt kezdeményezés

COM(2011) 21 végleges.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2011. szeptember 6-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2011. szeptember 21–22-én tartott 474. plenáris ülésén (a 2011. szeptember 22-i ülésnapon) 120 szavazattal 13 ellenében, 10 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt:

1. Összefoglalás

1.1 Az EGSZB üdvözli az „Erőforrás-hatékony Európa” kiemelt kezdeményezést, azonban nem tartja azt eléggé konkrétnek. A fontos környezetvédelmi kérdések globális dimenziójára tekintettel az EGSZB utal a fenntartható fejlődésről szóló 2012. évi globális ENSZ-konferenciára készített ajánlásaira, valamint az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, versenyképes gazdaság 2050-ig történő megvalósításának ütemtervével kapcsolatosan általa végzett munkára. ⁽¹⁾

1.2 Azt kéri, hogy az Európai Bizottság a bejelentett 20 egyedi kezdeményezésben nagyon pontos leírást adjon arról, hogy

- mit ért az „erőforrás-hatékony” alatt,
- mit tart már a technológiai optimalizálások révén is elérhetőnek,
- mely ágazatokban kell a bejelentett *jelentős mértékű átalakításokat* elvégezni, milyen elképzelései vannak erről, és mely eszközökkel tervezi elérni azokat,
- milyen változásokat tart szükségesnek a termelők és fogyasztók magatartásában, és ezek hogyan gyorsíthatók fel.

1.3 Kétségtelen, hogy az Európa 2020 stratégia révén elő kell készíteni a fenntartható, ezzel együtt pedig erőforrás-hatékony gazdaságra való átállást. Ennek ellenére ésszerű lenne elkülöníteni a fenntarthatósági stratégia és az Európa 2020 stratégia feladatait.

⁽¹⁾ Az EGSZB „Rio+20: a zöld gazdaság és a jobb irányítás felé vezető úton – Az európai szervezett civil társadalom hozzájárulása”, illetve „Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, versenyképes gazdaság 2050-ig történő megvalósításának ütemterve” című véleménye (lásd a jelen Hivatalos Lap 110. oldalát).

1.4 Az EGSZB számára érthetetlen az erőforrás-hatékony-ságra vonatkozó kezdeményezésnek az Európa 2020 stratégia alá történő besorolása. Szerinte a kezdeményezés sokkal inkább a 2001-ben meghatározott és 2006-ban átdolgozott fenntarthatósági stratégia konkretizálódása; már csak azért is, mivel az időbeli célhorizont a 2020. éven messze túlmutat. Az EGSZB a fenntarthatósági stratégia újraélesztése mellett foglal állást, amely stratégiát szerinte az Európai Bizottság elhanyagolja.

2. Előzetes megjegyzés

2.1 Röviddel azelőtt, hogy az Európai Bizottság felkérte az EGSZB-t arra, hogy dolgozza ki ezt a véleményt az „Erőforrás-hatékony Európa kiemelt kezdeményezés” témáról, az EGSZB Elnöksége úgy határozott, hogy saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki az uniós fenntarthatósági stratégia aktuális helyzetéről.

2.2 Az EGSZB testületein belül úgy határoztak, hogy e két témát ebben az egy véleményben fogják össze.

3. Erőforrás-hatékony Európa – az Európa 2020 stratégia egyik kiemelt kezdeményezése

3.1 Az Európai Bizottság által kiadott és itt megtárgyalandó „Erőforrás-hatékony Európa kiemelt kezdeményezés” egyike annak a hét új kiemelt kezdeményezésnek, amelyet az Európai Bizottság az Európa 2020 stratégia alá sorol.

3.2 A közleményben az Európai Bizottság – nem első alkalommal – megállapítja, hogy a világ erőforrásainak jelenlegi intenzív felhasználása nem csupán bolygónk számára jelent túlzott ökológiai terheket, hanem az ellátás biztonságát is veszélyezteti, annál is inkább, mivel a feltörekvő és a fejlődő országok hasonló jóléti szint elérésére törekednek, amely azonban nem fenntartható termelési és fogyasztási mintára épül.

3.3 Ennek a kiemelt kezdeményezésnek a keretében még 2011-ben összesen 20 egyedi kezdeményezést kell közzétenni, amelyek feladata az erőforrás-hatékony Európa kialakításához való hozzájárulás. Az Európai Bizottság szerint ennek érdekében „**technológiai fejlesztéseket kell végrehajtunk, jelentős mértékben át kell alakítanunk az energia-, ipari, mezőgazdasági és közlekedési rendszereket, továbbá módosítanunk kell termelőként és fogyasztóként tanúsított magatartásunkon**”.

3.4 Az Európai Bizottság megállapítja, hogy „**új termékek és szolgáltatások kifejlesztésére van szükség, és új módokat kell találni a nyersanyag-felhasználás csökkentésére**”, és hogy ehhez koordinált intézkedésekre van szükség, amelyeknek politikai súlyt kell kapniuk.

3.5 Először is „**koherens elemzés szükséges annak megállapításához, hogy az erőforrások egy részét milyen okokból nem használják fel hatékonyan**”, hogy ezt követően egy „**összetett és egymásba illeszkedő részekből álló megközelítés [t valósítsunk meg] a politikák olyan kombinációja révén [...], amely optimalizálja a szinergiákat, és feloldja a különböző területek és szakpolitikák közötti ellentmondásokat**”.

3.6 A kiemelt kezdeményezés átfogó célja, hogy **egyértelműen alakítsanak ki a hosszú távú elképzelések tekintetében, amelyek 2050-ig terjednek, és bemutatják, hogyan is néz ki egy alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság, hogyan alakítható át az energia- és közlekedési rendszer, valamint hogyan lehet a gazdasági növekedést az erőforrás-felhasználástól elválasztani**.

4. Általános megjegyzések az „**Erőforrás-hatékony Európa**” kiemelt kezdeményezéséről és a fenntarthatósági stratégiához való viszonyáról

4.1 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság kezdeményezését, amelyet a **fenntarthatósági stratégia** fontos, mi több, központi **elemének** tekint, de amely nem válthatja fel azt.

4.2 Egyértelmű az Európai Bizottsággal abban, hogy az Európa 2020 stratégia keretén belül meg kell határozni a fejlődés döntő vonásait 2050-ig és azon túlmenően. Felveti azonban a kérdést, hogy miért kapcsolja az Európai Bizottság az „Erőforrás-hatékony Európa” kiemelt kezdeményezést az Európa 2020 stratégiához, ahelyett, hogy – sokkal ésszerűbben – a fenntarthatósági stratégia konkretizálásaként tekintene rá. Már csak az a tény is, hogy az európai bizottsági közlemény gyakrabban említi a 2050-es időhorizontot, mint a 2020-as évet, azt mutatja, hogy itt hosszú távú feladatról van szó.

4.3 Az Európai Bizottság azon kijelentése, hogy egyaránt szükség van technológiai fejlesztésekre, az energia-, ipari, mezőgazdasági és közlekedési rendszerek alapvető átalakítására, valamint a termelők és fogyasztók magatartásának megváltoztatására, egybevág az EGSZB azon álláspontjával, amelyet 2004. április 28-ai, „Az uniós fenntartható fejlődési stratégia értékelése” témában készült feltáró véleményében már ismertetett. Az EGSZB azonban már akkor utalt arra, hogy a fenntarthatósági politika sikeréhez elengedhetetlen, hogy a lehető legkonkrétabban meghatározzuk a szükséges változtatásokat és azok végrehajtási módját.

4.4 Éppen ez az a tényező, amely hiányzik a közleményből. Olvasmányos ugyan, ám kevés konkrétumot tartalmaz. Az EGSZB ezért elengedhetetlennek tartja, hogy az előterjesztendő

20 egyedi kezdeményezésben nagyon pontosan rögzítsék, mit és hogyan kell megváltoztatni, mely területeken várható ellenállás a változtatásokkal szemben, valamint hogy milyen módon és mely konkrét intézkedésekkel kell ezeken felülkerekedni.

4.5 Ennek kapcsán az EGSZB nagyon hasznosnak tartja az Európai Bizottság által alkalmazott felosztást:

- technológiai fejlesztések,
- alapvető átalakítás és
- a termelők és fogyasztók által tanúsított magatartás megváltoztatása.

Az Európai Bizottságnak következképpen egyértelművé kellene tennie, hogy mit tesznek lehetővé a technológiai fejlesztések, ezek hol ütköznek korlátokba, ami végül szükségessé teszi az alapvető átalakításokat az élet és a gazdálkodás bizonyos területein.

4.6 Ezt megelőzően azonban valóban szükség van az említett **koherens elemzésre**, amely azt vizsgálja, hogy miért nem használják fel még ma sem hatékonyan az erőforrásokat. A közlemény gyenge pontja, hogy éppen ez az elemzés hiányzik belőle.

4.7 Az EGSZB csak bizonyos feltételek mellett ért egyet az Európai Bizottság azon feltevésével, hogy az erőforrások nem hatékony felhasználása abból ered, hogy nem léteznek adatok arról, hogy valójában mennyibe is kerülnek a társadalomnak. Például a várható éghajlatváltozás költségeit igencsak szemléletesen részletezi az ún. „Stern-Report” című jelentés, a biológiai sokféleség csökkenésének költségeit pedig a „TEEB Bericht” című jelentés. Ennek ellenére alapvető változásra még nem került sor.

4.8 A jelenlegi alacsony hatékonyság okai valószínűleg inkább a következőkből erednek:

- a) egyelőre nincs valódi társadalmi megegyezés a jelenlegi helyzet értékeléséről („Mi hatékony/mi nem az? Mennyire élünk ténylegesen fenntartható/nem fenntartható módon napjainkban? Valójában mennyire fenntarthatóak/nem fenntarthatóak ma bizonyos gazdasági területek?”);
- b) egyáltalán nem egyértelmű, hogy mit jelent konkrétan a fenntartható fejlődés, a „zöld gazdaság” vagy az „erőforrás-hatékony gazdaság”. Nem létezik világos és általánosan érvényes kijelentés vagy meghatározás arra vonatkozóan, hogy ez mit is jelent az egyes politikaterületek számára;
- c) az egyes érdekeknek megfelelően egymástól teljesen eltérő felfogások léteznek azzal kapcsolatban, hogy mely területeken kell konkrét módosításokat végrehajtani, mind a mennyiséget, mind pedig a minőséget tekintve, hogy ennek megfelelően miben kell különbözniük a jövőbeli fejlődési irányoknak a jelenlegiektől, valamint hogy ez hogyan fog kihatni a mindennapi életre és gazdálkodásra.

4.9 Az Európai Bizottság joggal fogalmaz úgy a közleményében, hogy a nem fenntartható gazdálkodás vezetett ma ahhoz a jóléthez, amelyet sokan élveznek (és amelyből sokan ki vannak zárva). A nem fenntartható gazdálkodás negatív következményei teljes súlyukkal majd csak a jövőbeli generációkra nehezedenek, és nekik kell a következményeket viselniük.

4.10 A politikának és a gazdaságnak, illetve a civil társadalomnak is nehezebbé esik ezt elismerni, és abból a szükséges következtetéseket levonni. Ezt tovább nehezíti, hogy szinte senki sem tudja elképzelni, hogy miként lehet egy „újfajta jólétet” csupán tizedannyi energia felhasználása mellett biztosítani. Ezek a bizonytalanságok félelmeket és elbizonytalanodást kelthetnek, amit megfelelő érzékenységgel kell kezelni. (2)

Technológiai optimalizálások, alapvető átalakítás és a magatartásformák megváltoztatása

4.11 Az „Erőforrás-hatékony Európa” kiemelt kezdeményezésben újonnan megfogalmazott célokkal (80–95 %-os CO₂-kibocsátáscsökkentés) szemben az Unióban eddig kitűzött mennyiségi célkitűzések – például a CO₂-kibocsátás 20 %-kal való csökkentése 2020-ig – visszafogottnak tűnnek. Ugyanis az üvegházhatású gázok 20 %-kal történő csökkentése – figyelembe véve a jelenlegi, technológiai szempontból még nem hatékony rendszert és az új technológiákat – technológiai optimalizálás révén viszonylag könnyen megvalósítható. Ám még az eddigi, egyértelműen elégtelen cél megvalósítása során is voltak és vannak többen, akik „óvatosságra intenek”, és úgy gondolják, hogy a „gazdaság versenyképessége” már a jelzett technológiai intézkedések és optimalizálások révén is veszélybe kerül. Ennek következménye pedig az, hogy napjainkban még azt sem valószínűsíthető következetesen, ami messzemenőkig lehetséges lenne technológiai optimalizálásokkal és a fogyasztás csökkentése nélkül. Világos, hogy az átfogóbb intézkedésekkel (kulcsszó: alapvető átalakítás) szembeni ellenállás még erőteljesebb lesz.

4.12 Az EGSZB célszerűnek tartja, hogy egyértelműen utaljon arra, hogy bár az erőforrás-hatékony technológiai optimalizálása nagyon fontos a célok eléréséhez, még a leginkább erőforrás-hatékony technológiák sem jelentenek automatikusan „fenntarthatóságot” is. Ehhez kapcsolódóan csak egy példa: a német autópálya, amely az Európai Bizottság által tervbe vett szigorú kibocsátási szint (120 g CO₂/km) elfogadását sikeresen meg tudta akadályozni, büszke a saját új műszaki fejlesztéseire. Az Audi például azzal büszkélkedik, hogy az új A7-es (hengerűrtartalma: 2,7 liter) a maga 180 lóerős teljesítményével 100 km-en mindössze kb. 6,8 liter dízelolajat fogyaszt (és így kilométerenként 180 g CO₂-t bocsát ki). Amennyiben ezt összehasonlítjuk a korábban ennek megfelelő gépjármű-kategóriában kibocsátott értékekkel, a hatékonyságot illetően ez minden bizonnyal előrelépésnek számít, a fenntarthatósághoz azonban semmi köze. Egy Audi A7-es se nem fenntartható, se nem erőforrás-hatékony! Nem az új „zöld energia” megtesztetője, hanem inkább példa arra, hogy a fogyasztó nyersanyagokat állítólagosan hatékony technológiák révén is el lehet használni, és hogy tulajdonképpen egy teljesen új, emberekre és árukra vonatkozó mobilitási politikára van szükség.

4.13 Az EGSZB sajnálatát fejezi ki azzal kapcsolatban, hogy az Európai Bizottság csupán mellékesen és néhány mondatban foglalkozik a kiemelt kezdeményezésben azzal a mindent eldöntő kérdéssel, hogy a nyugati világ jelenlegi társadalmi jóléti modellje túlságosan nagy mértékben alapul olcsó energiák felhasználására és egy növekvő, gyakran nem hatékony anyagfelhasználásra és -feldolgozásra.

(2) Az EGSZB már 2004-ben, „Az EU fenntartható fejlődés stratégiájának értékelése” című feltáró véleményében (lásd HL C 117., 2004.4.30., 22–37. o.) utalt erre, és hiába kérte az Európai Bizottságot, hogy tekintse különös jelentőségűnek ezt a körülményt.

4.14 Az „Erőforrás-hatékony Európa” kiemelt kezdeményezésnek, sőt egy újra életre keltett fenntarthatósági stratégiának azonban éppen ezzel a helyzettel kellene sokkal intenzívebben foglalkoznia. Az európai bizottsági dokumentumban néhány helyen ugyan szó esik olyan *ellentmondásokról* (azaz érdeklenségekről), amelyek akadályozzák az erőforrás-hatékony megközelítést, ám ezeket a dokumentum nem fejt ki világosan, és nem teszi egyértelművé, hogy milyen módon kívánja a politika kezelni ezeket.

4.15 Az ilyen ellentmondások feloldásának nehézségét azonban jól példázza napjainkban Németország, ahol az energiagazdaság alapvető átalakításáról döntöttek anélkül, hogy a CO₂-kibocsátás csökkentésének célkitűzését megkérdőjelezték volna.

Az alapvető átalakítás

4.16 Az előttünk álló nagy feladat lényege, hogy meghatározzuk, kifejlesszük és megvalósítsuk az alapvető átalakítást, az „új” gazdaságot, következőképpen pedig az újfajta (világszintű) gazdasági versenyképességet. Az olcsó energiák és nyersanyagok felhasználásának időszakának túlzott felhasználásuk miatt a végéhez közeledik, és a jövőbeli generációknak is tartozunk annyival, hogy megtanuljunk osztozni ezeken a megfogyatkozott környezeti értékeken. A politikának következőképpen sokkal egyértelműbbé kell tennie, hogy egy olcsó energiákon és a természeti erőforrások túlzott felhasználásán nyugvó, ráadásul a környezeti költségeket externalizálni tudó gazdaság hosszú távon egyáltalán nem versenyképes. Társadalompolitikai szempontból nem az ilyen gazdaságok fenntartását, hanem átalakítását kell elérendő célnak tekintenünk.

4.17 Ehhez az „Erőforrás-hatékony Európa” kiemelt kezdeményezés nagymértékben hozzájárulhat, de egyedül nem képes megvalósítani azt. Az erőforrás-hatékony kérdés a fenntarthatóság más aspektusaira nem ad választ. Éppen ezért hozták létre a fenntarthatósági stratégiát, amelynek feladata, hogy meghatározza és elindítsa Európa fokozatos társadalmi és gazdasági átalakítását, és hozzákapcsoljon olyan témákat, mint a generációk közötti igazságosság és az igazságos elosztás.

4.18 Az „Erőforrás-hatékony Európa” kiemelt kezdeményezésnek még az „erőforrás-hatékony” fogalmát sem sikerül definiálnia. Ez egy olyan további hiányosság, amelyre az EGSZB utalni szeretne. Üdvözlendő lenne, ha pontosabban leírnák, hogy egyes termékek, eljárások és ágazatok esetében a technika melyik fejlődési szintjét tartják erőforrás-hatékonynak, valamint támogatnák azt az ún. „top runner” elv keretében. Az Európai Bizottság például a hűtőszekrények energiahatékonyágának címkézésével már megtette az első lépést ebbe az irányba.

4.19 Az erőforrás-hatékony struktúrák kialakítása érdekében kétségkívül be kell vetni különböző eszközöket. Ezek egyike a termékek árképzése, amely az Európai Bizottság szerint fontos szerepet fog játszani. Helyez tehát az az utalás, amely szerint *nagyobb hangsúlyt kell helyezni a valós árképzésre, és átláthatóvá kell tenni az árakat [...], amelyeknek teljes mértékben tükrözniük kell az erőforrás-felhasználás összes társadalmi költségét.* Ez azonban 2011-ben tényleg nem számít új tudományos felismerésnek. Továbbá az sem új, hogy az EGSZB újra és újra a *külső költségek* megfelelő beépítését kérte. Ez viszont túl ritkán történik meg, ami nem csupán az Európai Bizottságon és a tagállamokon, hanem a gazdaság egyes olyan területeinek az ellenállásán múlik, amelyek

számára ez nem jár haszonnal, sőt, a szorgalmazott alapvető átalakítás éppen hogy kedvezőtlen lenne számukra. A politikának fokozatosan le kell győznie ezeket az ellenállásokat.

4.20 Ennek érdekében sürgősen tisztázni kellene, hogy milyen módon gondolják befolyásolni a „*valós árképzést és az árak átláthatóvá tételét*”. Erre vonatkozóan a stratégia azonban nem tartalmaz utalást.

5. A politika és a civil társadalom, az erőforrás-hatékonyság, az Európa 2020 és a fenntarthatóság kölcsönhatása: megfelelő kormányzásra van szükség

5.1 Amennyiben a fenntartható fejlődés, a „zöld gazdaság” kialakítása vagy az erőforrás-hatékony gazdaság irányába mutató átalakítás csupán vontatottan halad, a politikának tanácsos alaposan átgondolni, hogy ennek mi az oka. Az EGSZB a fentiekben már szót ejtett néhány lehetséges válaszról.

5.2 Lassan, nagyon lassan jut érvényre az a felismerés, hogy a jelenlegi gazdasági rendszerünkben végbemenő változásoknak ténylegesen alapvetőbb jelleget kell öltetniük annak érdekében, hogy valóban fenntartható fejlődésről beszélhessünk. Az EGSZB üdvözli, hogy az európai bizottsági közlemény ehhez néhány konkrét szám adatot is megnevez, például azt, hogy 2050-ig a CO₂-kibocsátást az Unióban 80–95 %-kal kell csökkenteni. José Manuel Barroso, az Európai Bizottság elnöke a célértékek első megnevezésekor arról beszélt, hogy „új ipari forradalom” előtt állunk, amelyet véghez kell vinnünk.

5.3 Az EGSZB az előttünk álló vita keretében ismételt hangsúlyozza, hogy régóta esedékes hogy alapvető vitát folytassunk a „növekedés” fogalmáról. Az Európai Bizottság és a Tanács ismeri az EGSZB-nek „A GDP-n túl” témában készült, idevágó véleményeit. Ezekben világosan szerepel, hogy a régi, „növekedés = jólét” nemzetgazdasági képlet ma már nem működik.

5.4 Ezzel a gondolattal azonban sem az „Erőforrás-hatékony Európa” kiemelt kezdeményezés, sem az Európa 2020 stratégia nem foglalkozik kellőképpen. Ezzel ellentétben, az ott leírtak éppen azt a benyomást keltik, hogy a „növekedés” önmagában érték.

5.5 Az Európa 2020 stratégiában a következő olvasható: „Az Európa 2020 stratégia középpontjában” három prioritás szerepel:

- *„Intelligens növekedés – a tudásra és az innovációra épülő gazdaság kialakítása.*
- *Fenntartható növekedés – erőforrás-hatékonyabb, környezetbarátabb és versenyképesebb gazdaság elősegítése.*
- *Inkluzív növekedés – magas foglalkoztatás, valamint gazdasági, szociális és területi kohézió jellemezte gazdaság ösztönzése.*

Ezek a prioritások kölcsönösen erősítik egymást, és jövőképet nyújtanak a 21. század európai szociális piacgazdasága számára.”

5.6 Az EGSZB felveti azt a kérdést, hogy vajon milyen jelzést kíván küldeni az Európai Bizottság és a Tanács a fentiekhez hasonló kijelentésekkel. Úgy kell érteni, hogy korábban volt olyan növekedés, amely nem tudáson és innováción alapult? Nem volt mindig is a politika célja a magas foglalkoztatottság, valamint a társadalmi és területi kohézió támogatása? És ezek a növekedésről szóló különféle „filozófiák” automatikusan a

fenntartható fejlődéshez vezetnek? Ha igen, akkor miért nem használja tovább az Európai Bizottság és a Tanács a „fenntarthatóság” fogalmát, miért a „21. századi Európa szociális piacgazdaságának” a jövőképét vetítik elének, nem pedig mondjuk a szociális és környezeti szempontokat figyelembe vevő, azaz „szociális-ökológiai piacgazdaságát”?

5.7 Az Európai Bizottság például nagyon pontosan tudja, hogy az erőforrások következetes védelme kifejezetten hozzá tud járulni a GDP növelése helyett annak csökkentéséhez. Ha majd az elrendelt eladási tilalomnak megfelelően minden hagyományos izzót energiatakarékos izzóra cseréltek, ha majd minden épületet következetesen leszigeteltek, és ha majd valamennyi energia-megtakarítási intézkedést végrehajtottak, az energiafogyasztás például drasztikusan csökkenni fog; ezzel együtt pedig a GDP is. Ezért az EGSZB újra felhívja a figyelmet a következőkre:

- a „növekedés” fogalmát újra kell definiálni, valamint
- a GDP nem olyan mértékegység, amely tájékoztatást ad a boldogságról, a jólétről, a környezeti helyzetről, az egészségről vagy a társadalmi igazságosságról.

Az új ipari „forradalom” – a felelősség forradalma

5.8 Amikor José Manuel Barroso, az Európai Bizottság elnöke egy „új ipari forradalomról” beszél, akkor csupán a lehetséges változások radikalitását tekintve van igaza. A jövőnek egy új termelési és fogyasztási modellre van szüksége. José Manuel Barroso természetesen pontosan tudja, hogy a „forradalom” kifejezés társadalompolitikailag egyáltalán nem helyénvaló, és félelmet kelthet. A forradalmak elnyomott kisebbségektől indulnak ki, akik egy elfogadhatatlan helyzetet a „hatalom birtokosai” ellenében gyorsan és tartósan meg kívánnak változtatni.

5.9 A fenntartható fejlődésről, valamint az erőforrás-hatékonyságról folytatott viták során azonban nem kerül sor ilyen helyzetre. Éppen fordítva: nincs elnyomott kisebbség, amely az önkényeskedő struktúrák ellen lázadna. Sokkal inkább igaz azonban, hogy egész jól lehet élni egy olyan társadalomban, amely minden évben annyi olajat elhasznál, mint amennyi közel öt millió év alatt keletkezik, és amennyi évente tízezerszer több faj kihalását okozza, mint amennyi az evolúcióból következne.

5.10 Így felmerül az a feladat és kérdés, hogy hogyan alakítható ki a ma élők körében egy, a jövő generációk iránt érzett kollektív felelősségtudat, hogyan hozható létre olyan nyomás, amely a tényleges változásokat szolgálja, még ha azok adott esetben bizonyos dolgokról való lemondást jelentenek is.

5.11 Ennek kapcsán központi jelentőségű, hogy a civil társadalom és az üzleti szféra a kezdetektől megfelelő mértékben be legyen vonva a folyamatba. Pontosán ez volt, és ma is ez a 2001-ben, Göteborgban elfogadott uniós fenntarthatósági stratégia feladata.

A fenntarthatósági stratégia helyzete az Unióban

5.12 Az EGSZB évek óta nagy figyelemmel és elkötelezettséggel követte nyomon az Európai Tanács által 2001-ben elfogadott uniós fenntarthatósági stratégiát. Az EGSZB a kezdetektől fogva kérte, hogy fordítsanak kiemelt figyelmet erre a hosszú távú célkitűzésekkel rendelkező stratégiára.

5.13 Az EGSZB folyamatosan (és gyakran) kérte, hogy a fenntarthatósági stratégia **világos irányvonalakat** mutasson a polgárok, a gazdaság és a szövetségek, valamint a politikusok számára is, és ezáltal tűzzön ki **minőségi és mennyiségi célokat**. Ezeknek meghatározó tényezőknél kellene lenniük a rövid és hosszú távon meghozandó döntések során, és az Unió valamennyi politikai ágazatának a fenntarthatósági stratégia célzott elképzeléseire kellene irányulnia.

5.14 Ugyanilyen gyakran kellett azonban az EGSZB-nek sajnálattal megállapítania, hogy véleménye szerint a fenntarthatósági stratégia nemcsak hogy kevés konkrétumot tartalmaz, hanem ráadásul politikailag mellőzött helyzetbe is került.

5.15 Az EGSZB azt is üdvözölte, hogy az Európai Tanács a 2006-ban átdolgozott fenntarthatósági stratégiában az EGSZB-nek külön feladatot adott, nevezetesen azt, hogy nyújtson konkrét hozzájárulásokat az Európai Bizottság által két évente kidolgozandó értékelési jelentésekhez. Noha az Európai Bizottság 2007-ben és 2009-ben közzétett ilyen értékelési jelentéseket – amelyeket az EGSZB **utólagosan** véleményezett és értékelt is –, az Európai Bizottság ezen jelentések kidolgozását megelőzően **nem** kérte meg az EGSZB-től elméletileg igényelendő hozzájárulásokat.

5.16 A következő értékelési jelentésnek – az Európai Tanács által meghatározott két éves jelentések ütemezésének megtartása mellett – tulajdonképpen ebben az évben kellene megjelennie; azonban minden jel arra mutat, hogy ez nem fog megtörténni. Az EGSZB eddig nem kapott felkérést az Európai Bizottságtól a hozzájáruláshoz.

5.17 Az Európai Bizottság 2011. évre szóló munkaprogramjában ⁽³⁾ nincs arra mutató jel, hogy az Európai Bizottság előterjeszt egy ilyen köztes jelentést, ahogy az 51 oldalas dokumentumban a fenntarthatósági stratégia sem kerül megemlítésre. A legkülönbözőbb uniós stratégiák hihetetlenül nagy számára történik utalás, a fenntartható fejlődési stratégiára azonban nem. Az EGSZB ezt mélységes sajnálattal veszi tudomásul.

5.18 A fenntarthatósági stratégiáról tehát feltűnően keveset hallani, az EGSZB szerint túl keveset. A fenntarthatósági stratégiában tett számos politikai ígéretet – mint amilyen a környezeti szempontból káros támogatások listájának elkészítése – nem tartottak be. A mindennapi politikában minden az Európa 2020 stratégiáról szól, amely nem kapcsolódik ténylegesen a fenntarthatósági stratégiához.

5.19 Rendkívül rossz üzenettel bír a civil társadalom számára az a tény, hogy a fenntarthatósági stratégia szinte már nem képezi politikai viták vagy közlemények tárgyát. Az EGSZB nem érti, hogy miért van ez így, és hogy hogyan kell ezt a társadalomnak értelmeznie. Az Európai Bizottságnak tisztában kell lennie azzal,

hogy az a benyomás alakul ki, mintha az utóbbi hónapok és évek számos válsága ⁽⁴⁾ a politikai figyelmet olyan mértékben és kizárólagosan magára vonta volna, hogy ezalatt a hosszú távra szóló politikák teljesen a háttérbe szorultak.

5.20 Ennek során egyre több emberben felmerül a kérdés – az EGSZB szerint nagyon is jogosan –, hogy ezek a nagyon különböző politikai területeken halmozottan jelentkező válságok a) összefüggésben állnak-e egymással, valamint hogy b) a nem fenntartható gazdálkodást jelzik-e, vagy annak következményei?

5.21 A Tanács elnökségének „Az Európai Unió fenntartható fejlődési stratégiájának 2009. évi felülvizsgálata” ⁽⁵⁾ című jelentését könnyen lehet úgy értelmezni, hogy – legalább a Tanács számára – ez valóban így van. Már a dokumentum első mondatában ez olvasható: „A jelenlegi fejlemények sok tekintetben nem fenntarthatóak; meghaladtuk a Föld teherbíró képességének határát, és a szociális és a gazdasági töke nyomás alatt van. Noha már sokszor elhangzott, hogy változásra van szükség, az eredmények behatároltak.” A jelentés lényegében érvelés a fenntartható fejlődési stratégia mellett, amely „olyan hosszú távú [...] [koncepció] és átfogó politikai keret, amely [...] iránymutatással szolgál valamennyi uniós szakpolitikához és stratégiához [...]”. „A kihívás annak biztosításában rejlik, hogy a stratégia valódi hatást gyakoroljon az uniós szakpolitikákra, [...] és ezáltal biztosítsa a rövid és hosszú távú célok, valamint a különböző ágazatok közötti koherenciát.”

5.22 Az EGSZB által nyomatékosított és a Tanács által is szükségesnek tartott átfogó politikai keret, amelyet az uniós fenntarthatósági stratégiának kell jelentenie, a politikai világban nincs jelen, hanem legfeljebb mint régi dokumentumokban és néhány felszólalásban megjelenő igény létezik. Ezt a hiányt sem az „Erőforrás-hatékony Európa” kiemelt kezdeményezés, sem az Európa 2020 stratégia nem tudja pótolni.

5.23 Az EGSZB szerint fennáll annak a veszélye, hogy a polgárok elveszítik a rálátást. Nem csupán azért, mert időközben teljesen homályossá vált, hogy melyik stratégia érvényes és kötelező érvényű, hanem azért is, mert a fogalmak is zavart keltenek. Az Európa 2020 stratégiában például folyamatosan a növekedés legkülönbözőbb formáiról van szó, ám a „fenntarthatóság” vagy a „fenntartható fejlődés” fogalmak már nem jelennek meg.

5.24 Az EGSZB ezért helyénvalónak tartaná, ha az Európai Bizottság nagyon hamar és nagyon egyértelműen kifejtene, hogyan kapcsolódik egymáshoz az Európa 2020 stratégia és a fenntarthatósági stratégia. Ismét a fenntarthatósági stratégia újbóli életre keltése mellett foglal állást, valamint amellelt, hogy az Európa 2020 stratégiát rendkívül fontos elemnek tekintsék a kulcsfontosságú gazdasági ágazatok átalakítására való felkészülésben.

Kelt Brüsszelben, 2011. szeptember 22-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽³⁾ COM(2010) 623 végleges, 2010. október 27.

⁽⁴⁾ Néhány a sok közül: pénzügyi válság / az euró válsága, energia-válság, éghajlati válság, a biológiai sokféleség válsága, éhezési problémák.

⁽⁵⁾ Lásd a 2009. december 1-jei 16818/09. sz. tanácsi dokumentumot.